

DİL, KÜLTÜR VE İLETİŞİM

İÇİNDEKİLER

- Dil ve İletişim
  - Dilin tanımı ve özellikleri
  - Dilbilim ve iletişim çalışmaları
- Kültür ve İletişim
  - Kültürün tanımı ve nitelikleri
  - Kültürün işlevleri
  - Kültürel değişme
  - Kültürlerarası iletişim
- Dil, Kültür ve İletişim ilişkisi

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
  - Dil kavramını açıklayabilecek,
  - İletişim ve dil arasındaki ilişkiyi değerlendirebilecek,
  - Kültür olgusunu ve ilgili kavramları öğrenebilecek,
  - Dil, kültür ve iletişim arasındaki ilişkiyi değerlendirebileceksiniz.

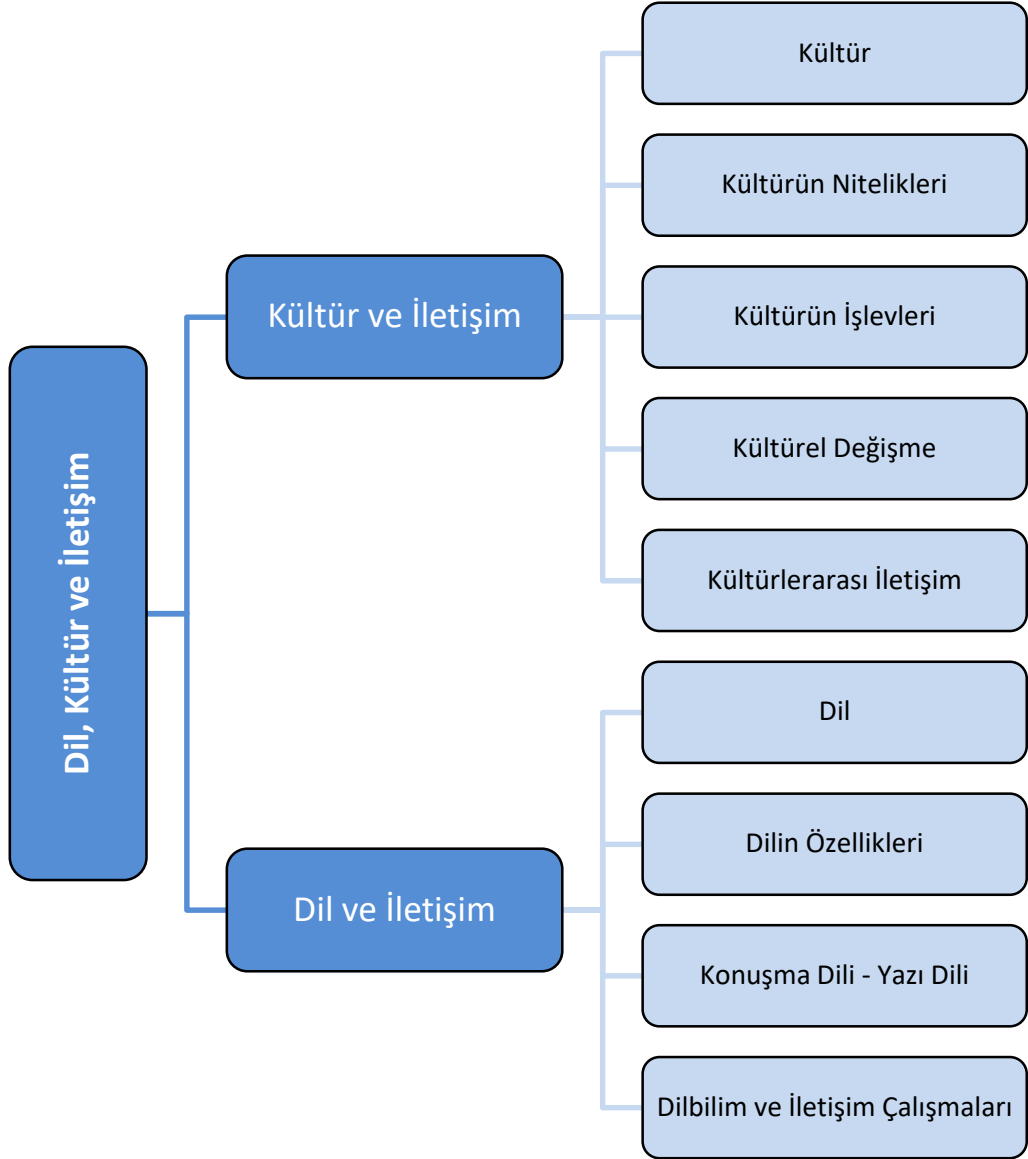

Atatürk Üniversitesi
Açıköğretim Fakültesi

İLETİŞİME GİRİŞ

Prof. Dr. Naci İSPİR

ÜNİTE 2

GİRİŞ

İletişim; bilgi, duygu, beceri ve fikirlerin birtakım kodlar kullanılarak iletilmesidir. İletişim gereksiniminde temel amaç, bireyin duygu, düşünce ve yargılarını karşı tarafa yani hedefe, doğru bir şekilde aktarabilmesidir. Bilinçler arasındaki bu aktarım, iki tarafın da açımlayabileceği kodlar aracılığı ile gerçekleşir.

İletişimde mesajın temsil edildiği bir araç olarak dil, göstergelerden oluşan bir kod sistemidir. Dilsel göstergelerin işaret ettiği şeyler, toplumsal uzlaşısı sonucu, doğal bir süreç olarak ortaya çıkmıştır. Farklı dillerin oluşmasına imkân tanıyan bu durum, aynı zamanda bir ifadenin farklı dillerle farklı göstergelere denk düşmesi demektir. Örneğin, kar sözcüğü Türkçede bir yağış şeklini, İngilizcede (car) ise otomobili işaret eder.

Toplumdan topluma değişiklik gösteren bu uzlaşısı, aynı toplumun farklı tabakalarında lehçe, ağız, şive gibi değişikliklere de açıktır. Ancak mikro kültürlerde görülen bu farklılıklar, temel dil yapısının şemsiyesi altında katmanlaşır, genel dil kuralları çerçevesinde çoğullaşır. Böylece toplumsal iletişim, dil olgusu aracılığı ile sağlanmış olur.

Bu bölümün amacı dil ve kültür olgularını irdeleyerek, iletişimin bu olgularla ilişkisini ortaya koymaktır. Bu bağlamda “dil ve iletişim” başlığı altında dilin tanımı ve özellikleri ile dilbilim ve iletişim çalışmaları ele alınmıştır. “Kültür ve İletişim” başlığını taşıyan ikinci bölümde kültürün tanımı, nitelikleri, işlevleri ile kültürel değişme ve kültürlerarası iletişim olguları incelenmiştir. Son bölümde ise dil, kültür ve iletişim arasındaki ilişki irdelenmiştir.

DİL VE İLETİŞİM

Dilin Tanımı ve Özellikleri

Dil, konuşanların üzerinde uzlaşmaya vardığı, toplumsal anlaşmayı sağlayan doğal bir iletişim aracıdır.

Bir iletişim aracı olan dil, toplumsal anlaşmanın sağlandığı bir sistemdir. İnsanlar arasındaki etkileşimin ilk yoludur. Dil, iletişimsel etkileşimin sağlandığı, kişi veya durumlar hakkında kanaat sahibi olmamıza yarayan bir kanaldır. Duygu, düşünce ve istekler, alıcıya dil aracılığı ile ulaşır. *Bir toplumu oluşturan ortak unsurların ürünü olan dil, canlı bir varlıktır. Zamanla değişen ve gelişen dinamik bir yapıya sahiptir.* Her dilin kendine özgü kuralları vardır. Her ses veya işaret anlamlı bir ifade oluşturmaz. Belirli kurallar doğrultusunda bir araya gelen işaretler, hece, sözcük ve cümlelere dönüşerek anlamın oluşmasını ve aktarılmasını sağlarlar.

Toplum içinde yaşayan insan, doğası gereği sosyal bir varlıktır. Konuşma yetisiyle doğan insan, dili kendi ortamında hazır bulur. Dolayısıyla dil, bireyi aşan, toplumu içine alan sosyal bir kurumdur. Toplumun değerleri dil aracılığı ile kuşaktan kuşağa aktarılır. Bireyin çocukluktan itibaren içinde bulunduğu öğrenme ve sosyalleşme sürecinde oluşan bilişsel yapısı, dil ve düşünce ilişkisiyle şekillenir. Dil ve düşünce, işaretlerin öğrenilmesi, imgelerin oluşması, gösteren-gösterilen ilişkisinin kurulması gibi hususlarda etkileşim hâlinindedir. Dilin içeriği düşünce tarafından şekillenir, düşüncenin zenginliği de dil ile gelişir.

Dilde zenginliği sağlayan durumsal, sosyal ve kültürel olmak üzere üç farklı boyut vardır.

Dil, kullanımlarına bağlı olarak üç farklı boyutta zenginleşir: durumsal, sosyal ve kültürel [1]. Dilin durumsal boyutu, içeriğin zaman, mekân ve bağlama göre farklılık göstermesidir.

Örnek

- Gayriresmî ortamlarda kullanılan ifadeler, resmî ortamlarda kullanılmayabilir. Resmî bir konuşma yapan kişi hem içeriğe hem de gramer kurallarına daha fazla dikkat eder.

Dil kullanımının sosyal boyutu, iletişimde anlatım çeşitliliğini sağlar. Toplumda var olan farklı katmanlar, sınıflar, gruplar farklı ifade biçimleri kullanırlar. Sosyal grupların tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler, grup içi iletişim biçimine de yansır. Bireyin ait olduğu çevre, edindiği meslek, almış olduğu eğitim, kullandığı dilin içeriğini de belirler.

Örnek

- Doktor-hasta, öğretmen-öğrenci, esnaf-memur gibi meslek, eğitim ve ortam farklılıklarından kaynaklanan ilgi düzeyleri, iletişimi biçim ve içerik açısından etkiler. Mesleki terminolojinin kullanılması, cümle yapısının karmaşıklığı gibi.

Dil kullanımını zenginleştiren bir diğer boyut, kültürel boyuttur. Dilin hem yapısı hem de içeriği, taşıdığı kültür tarafından şekillenir. Kelimelerin sosyal ve kültürel anlamları, toplumun işleyişi, dünya yapısı, yaşam biçimi hakkında bilgi verir. Toplamların değerler sistemi, kendi gereksinimleri ve temel varsayımları doğrultusunda oluşur. Dolayısıyla tarihsel süreçte yaratılan ve aktarılan her türlü değer, toplumun iletişim biçimini de etkiler.

Örnek

- Atasözleri ve deyimler gibi kalıplaşmış dil birimleri, toplumsal bir duruma işaret eden yan anlamlar içerdiği için, ürünü oldukları kültürler bağlamında anlaşılabilirler. Bir İngiliz'in ya da bir Fransız'ın *Yediğim pekmez, gittiğim Antep* deyimini anlaması beklenemez.

Toplum, yapısı itibarıyla homojen bir olgu değildir. Sınıfsal, ırksal, dinsel, etnik ayrımlar toplum içinde farklılık yaratır. Bu farklılıklar ise iletişimde çeşitliliğe neden olur. Dilde oluşan bölgesel, sınıfsal vb. ayrımlar bir şekilde dil olgusunda birleşir ve aynı dili konuşan insanların ulusal bağ oluşturmalarına imkân tanır. Aynı dili konuşan topluluk, konuşmanın sağlanması ve yorumlanması için gerekli kuralları paylaşan topluluktur [2].

Dilin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Doğal bir iletişim aracıdır.
- Canlı bir varlıktır.
- Sosyal bir kurumdur.
- Kültür taşıyıcısıdır.
- Düşünce ile etkileşim hâlinindedir.
- Toplumsal uzlaşmayı gerektirir.

Konuşma Dili - Yazı Dili

Dilin teknik bakımdan konuşma ve yazma olmak üzere iki yönü bulunur.

Konuşma dili, günlük yaşamda kullanılan dildir. Yazı dilinde olduğu gibi belli kurallara tabi değildir. *Gündelik hayatın akışında doğal bir süreç olarak ortaya çıkan konuşma dili, gerek dilbilgisi kuralları gerekse kelime çeşitliliği açısından zayıftır. Kişisel, yöresel, bölgesel özelliklere göre farklılık gösterir.* Dolayısıyla bir ülkede birden fazla konuşma dili vardır. Dilde ortaya çıkan bu farklılıklara lehçe, şive veya ağız denir.

Lehçe, yapı ve söz dizimi bakımından bir dilden ayrılan, zaman içinde o dilden farklılaşan ve dile en uzak olan koldur. Lehçeler zamanla ayrı bir dil olma özelliği kazanabilirler. Şive, lehçeye göre daha az farklılık gösteren ses ve ek değişikliklerine denir. Konuşma farklılıkları olarak tanımlayabileceğimiz şivede ayırım lehçe kadar keskin değildir. Ağız bölgeden bölgeye, şehirden şehre değişen küçük telaffuz farklılıklarıdır. Farklı ağızlara sahip kişiler, aynı yazı dilini kullanırlar.

Bir ülkede yazılı anlatım ve eğitim için kabul edilmiş tek bir yazı dili varken birden fazla konuşma dili bulunur.

Örnek

- Yakutça, Çuvaşça ve Halaçça Türkçe'nin lehçeleridir.
- Türkçe'nin, Azeri şivesi, Kırgız şivesi, Özbek şivesi, Tatar şivesi, Uygur şivesi gibi farklı şiveleri vardır.
- Türkiye Türkçesi'nde ise Erzurum ağızı, İstanbul ağızı, Karadeniz ağızı, Rumeli ağızı gibi farklı aksanlar vardır.

Yazı dili, belli bir yazı sistemi dâhilinde, özel kuralların uygulandığı dildir. Yazılı anlatımlar ve eğitim için kabul edilmiş olan dil, bir ülkede kullanılan ağızlardan seçilir. Türkiye'de yazı dili olarak İstanbul ağızı kullanılır. *Yazı dili, konuşma diline göre daha ayrıntılı, geniş ve kalıcıdır. Bir kültürün tarihsel değişimleri ve gelişimi yazı dili aracılığı ile anlaşılabilir.*

Yazı dili ile konuşma dili arasındaki farklar şunlardır:

- Bir ülkede pek çok konuşma dili olabilir ancak yazı dili tektir.
- Konuşma dili doğal bir dildir, yazı dili ise yapaydır.
- Yazı dili noktalama işaretleri, cümle yapısı gibi belli kurallara tabidir.
- Konuşma dilindeki ifade biçimleri standart ve kurallı değildir.
- Konuşmada dilin yanı sıra jest, mimik, tonlama, vurgu gibi unsurlar devreye girer. Yazı dilinde bu imkân yoktur.
- Yazı dili günlük kullanımda değişiklik göstermez, bu nedenle daha geniş bir alanda kullanılır. Konuşma dilinin kullanım alanı ise dardır.

Konuşma yeteneği ile doğan insan, toplumda dili hazır bulur.

- Konuşma dili bölgelere, gruplara göre farklılık gösterir ve yaşanan değişimlerin takibi zordur. Yazı dili ise bir kurallar bütünü olduğu için gelişimi zaman içinde ağır ağır olur. Ayrıca yazılı metinlerin orijinalliklerinin bozulmadan nesilden nesle aktarılabilmesi nedeniyle yazılı dilin tarihi gelişimini görmek mümkündür. Dolayısıyla yazı dili aynı zamanda medeniyet dilidir.

Dil bilim ve İletişim Çalışmaları

İnsanı diğer canlılardan ayıran bir özelliği, onun konuşma yetisidir. Konuşma yeteneği ile doğan insan, toplumda dili hazır bulur. Sesleri taklit etme yoluyla konuşmaya başlayan çocuk, daha sonra sese özgü kuralları ve soyut düşünmeyi öğrenir. Böylece, zamanla gelişen dil yeteneği yaşamın ayrılmaz bir parçası olur.

Doğası gereği sosyal bir varlık olan insan, toplumdaki bireylerle sürekli iletişim hâlinedir. Toplumun üyeleri arasındaki ilişki, dil aracılığı ile sağlanır. Bireyin mesajını en doğru şekilde iletebilmesi, alıcının da gönderilen mesajı en doğru şekilde alması ve yorumlaması sağlıklı bir ortak yaşamın gerekliliğidir. Etkili bir iletişim, dilin etkin kullanımıyla sağlanır.

Mesajı gönderen ile mesajı alan arasında her şeyden önce dil birlikteliği bulunmalıdır. İletişim, ortak bir kodlama sistemini gerektirir. Çünkü anlama ve yorumlama sürecinin koşulu, mesajın yüklendiği simgenin zihinde karşılık bulmasıdır. Bilmediğimiz bir dilde gönderilen mesaj, belleğimizde herhangi bir kavrama gönderme yapmadığı için herhangi bir anlam da oluşturmaz.

Bireysel Etkinlik

- Ludwig Wittgenstein'in "Dilimin sınırları, dünyanın sınırlarını belirler." sözünü iletişim ve dil bağlamında tartışınız.

Bilinçler arasında ortak dil kullanımı olmasına rağmen her zaman sağlıklı iletişim kurulamayabilir. Etkin bir iletişim için muhtemel sorunların en aza indirgenmesi, mesajın en açık ve net şekilde gönderilmesi, dilden kaynaklanan yetersizliklerin giderilmesi gerekir. Aksi hâlde çatışma veya anlaşmazlık yaşanabilir. İletişim aksaklıklarında en sık karşılaşılan problem gönderici ve alıcının mesaja farklı anlamlar yüklemesidir. *İletinin dil yapısı açısından kusurlu olması, kavramsal eksiklikler, terminolojik yetersizlikler gibi engellerin yanı sıra kelimelerin bağlamdan bağlama farklı anlamlar kazanması iletişimin aksamada önemli bir etkidir. Her ifade kullanıldığı bağlam içinde anlam kazanır. Çünkü dil, beşeri bir faaliyettir.* Dolayısıyla insanın bütün beşeri nitelikleri dili kullanım biçimine ve anlama yetkinliğine de etki eder.

Dilbilim perspektifinden yapılan iletişim çalışmaları, dildeki yapıyı öne çıkaran yapısalci yaklaşımlar ile dilsel yapıyı ve söylemi bir bütün olarak ele alan postyapısalcı yaklaşımlar etrafında şekillenmiştir.

Yapısalcı dilbilim çalışmaları, dili ortamdan, toplumdan ve tarihten bağımsız bir sistem olarak ele alır.

Yapısalcı dilbilim çalışmaları dildeki yapısal sistemler ve bu sistemler arasındaki yapısal ilişkilerle ilgilenir. Ferdinand de Saussure'ün ortaya koyduğu Genel Dilbilim Dersleri adlı eseri, dildeki sistematığı merkeze alan yapısalcılığın temelini oluşturur. Saussure, dilin soyut yani dil bilimsel kuralları (langue) ile somut kuralları yani konuşma (parole) arasında ayrım yapar. *Langue dilin toplumsal yanını, parole ise kişisel yanını ifade eder. Buna göre konuşma eylemi kişiseldir ancak anlamını dâhil olduğu sistem aracılığı ile kazanır. Yani anlamın kaynağı insan değil yapıdır.* Dil bilimsel yapı toplumsal uzlaşısı sonucu oluşan kurallar bütünüdür. Ancak bu uzlaşım tek tek bireylerden bağımsızdır ve onları sınırlar. Birey konuşma yetisini, gösteren ve gösterilenlerden oluşan işaretler sistemini öğrenerek kazanır. Yazı ve sesten oluşan işaretler gösterge, bu işaretlerin zihinde oluşturduğu imgeler ise gösterilendir. Gösterenler ile gösterilenler arasındaki ilişki, dilin kodunu oluşturur. Sözü'nün kullanımı bu dil kodları çerçevesinde gerçekleşir. Yapısalcı dil bilim çalışmaları, dili ortamdan, toplumdan ve tarihten yani bağlamından ayrı bir olgu olarak ele aldığı için eleştirilir.

Postyapısalcılıkla birlikte gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki yeniden ele alınmış, metnin yapısal çözümlemesi Roland Barthes, Jacques Derrida, Michel Foucault gibi teorisyenlerin ortaya koyduğu kuramlar çerçevesinde söylem analizine doğru evrilmiştir. Bu çalışmalara göre gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki sabit ve mutlak değildir. Yani sabit bir anlamlandırma süreci yoktur. Metin sadece bu ikisi arasındaki ilişkiye dayanan dilsel kodlardan oluşmaz. Sistemsel olarak gösteren-gösterilen ilişkisi, dilin görünen kodu yani metnin düz anlamıdır. Ancak metin yazara, okura ve bağlama göre değişiklik gösteren örtük kodlar da içerir. Bu örtük kodlar metnin yan anlamıdır ve söylemi oluşturur. *Yani anlam dilin yapısı içinde değil bağlamında ortaya çıkar. Bireyin zihinsel yapısını etkileyen kültür ürünlerinin yanı sıra onun psikolojik, fiziksel, sosyal vb. özellikleri de bilişsel durumuna ve dolayısıyla kodlama-anlama-anlamlandırma gibi iletişim becerilerine etki eder.*

Gösterenlerin birincil ve doğrudan anlamları düz anlamdır. Yan anlam ise çağrışımsal ve bağlamdan bağlama farklılık göstererek söylemi oluşturur.

Düz anlam bir gösterenin zihinde uyandırdığı ilk anlamdır. Kelimenin ilk anlamının dışında zamanla kazandığı ikincil anlamlar ise onun yan anlamıdır. Yan anlam bağlamdan bağlama farklılık gösterir, düz anlamı genişleterek söylemi oluşturur. Barthes, metinde verili olduğunu kabul ettiği düz anlam ile metinde anlam farklılığı yaratan bu yan anlamları da dikkate alarak Saussure'den farklı bir çözümleme ortaya koyar. Barthes'a göre yan anlam dolaylı ve çağrışımsaldır. Dolayısıyla okura (iletiyi alan kişiye) göre farklı boyutlar kazanır. Yazılı metin dediği bu metinler, okur tarafından başka anlamsal yüklemelerle yeniden yazılabilir, okurun kendi anlam ve hayal dünyasında eklemlenebilir [3]. Okunurlu metinlerde ise düz anlam baskındır, anlamın bağlama veya okura göre değişmesi zordur.

İletişimde anlam metnin birincil veya ikincil anlamlarına ilişkin olabilir. Etkili bir iletişim, dilin sistemsel kurallarının yanı sıra metnin bağlamının da göz önüne alınması ile mümkündür.

KÜLTÜR VE İLETİŞİM

Kültürün Tanımı ve Nitelikleri

Kültür, bir toplumun tarihsel süreçte yaratmış olduğu maddi ve manevi değerlerin toplamıdır. Kültür; bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, örf ve adetlerden ve insanın toplumun bir üyesi olarak bütün yeteneklerinden oluşmuş karmaşık bir bütünü ifade eder [4]. Kültür, yalnız bir milletin din, ahlak, hukuk, akıl, estetik, dil, ekonomi ve fen hayatlarının uyumlu bir bütünüdür [5].

Kültür toplumsal ve tarihsel bir olgudur. Toplumdan bağımsız bir kültür kavramından bahsedilemez. Her toplumun değer yargıları ve yaşam biçimi tarihsel süreç içinde oluşur ve sosyolojik bir miras olarak kuşaktan kuşağa aktarılır. Kültür, önceki kuşakların tecrübelerinin ve yaşam pratiklerinin ürünüdür. Bunun yanı sıra mevcut kuşağın pratikleriyle zenginleşir. Böylece süreklilik ve hareket kazanmış olur (Bkz. Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Türk Kültürü

Kaynak: <https://turkkulturumuz.wordpress.com/turk-kulturu-hakkinda/>

Kültür bireyin doğuştan getirdiği, doğum yoluyla geçen kalıtsal bir özelliği değildir. *Kültürel değerler ve toplumun davranış örüntüleri sosyalleşme sürecinde eğitim ve öğretim yoluyla kazanılır veya kazandırılır.* Örneğin, dünyaya geldikten sonra yaşadığı ortamdan alınarak farklı bir kültürel ortama götürülen, doğduğu çevrenin dışında bir kültürel çevrede sosyalleşen çocuk, bu yeni yaşam biçimini benimseyecektir. Büyüdüğü toplumun değer yargılarını, yaşam biçimini ve davranış kalıplarını öğrenecektir. Bunun yanı sıra belli bir kültürde yetişmiş olan insanın yaşamı boyunca farklı kültürlerle uyum sağlama veya ait olduğu toplumdaki değişimlere ayak uydurma yetisi vardır. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun ilk televizyon yayınına tanıklık etmiş bir kuşağın, bilgisayar, akıllı telefon, tablet gibi teknolojik yeniliklere ayak uydurabilmesi bunun en güzel örneğidir.

Kültür, değişimlere açık bir olgudur. Teknolojik gelişmeler, iç göçler gibi içten gelen ya da kültürlerarası etkileşimler, savaşlar gibi dıştan gelen etkenlere bağlı olarak değişir. Toplumların tarihsel süreçte yaşadığı (Sanayi Devrimi, Rönesans hareketleri, I. Dünya Savaşı gibi) büyük kırılmaların yarattığı etki, kısa sürede ve daha fazla hissedilebilir. Ancak yaşarken farkında olmasa da her bireyin, her sosyal grubun kültür üzerinde bıraktığı izler vardır. Bu izler çok geniş bir zaman dilimine de yayılsa dil, inanış, gelenek-görenek gibi kültürel unsurlarda değişiklik yapma potansiyeli taşır.

Bir toplumun birden çok gruptan oluşması gibi bir kültürde de farklı alt kültürler bulunur. Aynı toplumdaki gruplar, birbirlerinden, sahip oldukları değer

Aynı toplum içinde yer alan grupların değerleri alt kültür kavramıyla ifade edilir. Karşıt kültür ise egemen kültürün değerlerine başkaldırır.

yargıları, sosyal kültürleri, davranış örüntüleri ya da yaşam biçimleri yönünden ayrılırlar. Böylece ırk, din, dil, meslek, sınıf, bölge gibi farklılıkların belirleyici olduğu sosyal gruplar ve bu gruplara ait alt kültürler oluşur. Alt kültürler bu ayrılıklarına rağmen bütün ile temelde bir çelişki göstermezler. Bir grup, içinde yaşadığı genel kültür sistemiyle temelde ayrışıyor ve değerlerini inkâr ediyorsa, bu durum karşıt kültür kavramıyla açıklanır. Karşıt kültürler, alt kültürlerin aksine egemen kültüre bir tepki niteliğindedir. Karşıt kültürün benimsediği değerler egemen kültür değerleriyle tezdır. Örneğin, Amerika’da gelişen hippie gençliği, toplumda benimsenen genel tutum ve davranış kalıplarına ters düşmüştür.

Kısaca özetlersek kültürün özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Toplumsal ve tarihsel bir olgudur,
- İnsanın doğuştan getirdiği kalıtsal bir olgu değildir,
- Devingendir, değişime açıktır,
- Bir kültürde birden çok alt kültür bulunur.

Kültürün İşlevleri

Yeme-içme, giyinme, barınma gibi günlük yaşamın bütün pratiklerinden sosyal hayatın düzenlenmesine, iş ilişkilerinden resmî ve hukuki pratiklere kadar tüm davranış örüntüleri ve değerler sistemi kültür temelinde şekillenir. Bu anlamda kültür şu işlevlere sahiptir:

- Toplumun değerlerini bir bütün hâline getirir. Böylece sosyal ve bireysel yaşamın anlamını ve amacını ortaya koyar. Toplumsal deneyim kültür aracılığı ile ortaya koyulur.
- Kültür, sosyal dayanışmaya temel oluşturur. Her birey bir aileye, çevreye, gruba dâhil olmak, kendisini bir yere ait hissetmek ister. Aidiyet duygusu, sosyal ilişkileri ve dolayısıyla toplumun ortak değerlerine uygun davranmayı gerektirir.
- Kültür toplumun sosyolojik resmidir. Sosyal yaşamın desenini ortaya koyarak bir toplumun diğer toplumlardan ayırt edilmesini sağlar. Böylece bir davranış kalıbının ya da değerinin hangi topluma ait olduğu anlaşılabilir.
- Kültür, sosyal kimliğin oluşmasında en başat faktördür. Bir toplumu yansıtan kimlik tipolojisinin oluşmasını sağlar.
- Toplumsal düzenin kuşaklar boyu aktarılmasına ve toplumun devamlılığına imkân tanır.

Kültürel Değişme

Toplum, dolayısıyla ondan neşet eden kültür sürekli değişim içindedir.

Kültürün zenginleşmesi, farklılaşması, yeni değerlerin yaratılması tüm toplumlar ve sosyal gruplar için geçerlidir. Ancak kültürel değişimin biçimi ve hızı toplumdan topluma, gruptan gruba farklılık gösterir. Örneğin, sanayileşmenin belli bölgelerde geliştiği bir ülkede tüm kesimlerin aynı hızda ve aynı oranda değişime uğradığı söylenemez.

Günlük yaşamın pratiklerinden sosyal hayatın düzenlenmesine, iş ilişkilerinden hukuki pratiklere kadar tüm davranış örüntüleri ve değerler sistemi kültür temelinde şekillenir.

Bireysel Etkinlik

- Türk Harf Devrimini kültürel değişim bağlamında tartışınız.

Sosyal ve kültürel değişim ya toplumun kendi içinde zaten var olan değerlerin yeniden değerlendirilmesi ya da başka bir toplumdan etkilenmesi yoluyla gerçekleşir. *Kültürlerarası iletişimin fazla olduğu toplumlarda başka bir kültürün etkisine bağlı yaşanan değişimler daha fazladır. Ancak ne kadar geleneksel ve tutucu olursa olsun değişebilirlik, kültürün temel özelliklerinden biridir.*

Bir kültürde değişikliğe neden olan etmenler şunlardır [6]:

Demografik etmenler: Nüfustaki artış ve azalmaya bağlı olarak yaşanan iç ve dış göçler nedeniyle iş bölümünde yeni düzenlemeler hâsıl olur. Kentleşme ile birlikte eğitim, sağlık, üretim gibi kamusal hizmetler alanında yapılan planlamalar toplumda değişiklikleri gerektirir.

Kültürel değerler: Gerek dinî gerek ahlaki değerlerin farklılaşması toplumsal hayatın geleneksel kurumlarında da farklılaşmaya neden olur.

Ekonomik, askeri ve siyasal ilişkiler, uluslararası eğitim programları, teknoloji ve bilgi mübadelesi gibi konularda dışa açık ülkeler, kültürlerarası etkilenmelere daha açıktır.

Örnek

- Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra hukuki ve örfi kurallar yeniden düzenlenmiş, sanat, edebiyat ve mimaride önemli eserler ortaya konmuştur. Ayrıca İslam ülkeleriyle sağlanan ekonomik ilişkiler kültürlerarası iletişimi artırmıştır.

Ekonomik etmenler: Ekonomik durum aynı zamanda toplumdaki gelişmişlik düzeyini belirler. Toplumsal ihtiyaçların farklılaşması ve araştırma geliştirme faaliyetlerinin çeşitlenmesi ekonomik gelişmişlikle alakalıdır. Ekonomi, bilim, teknik ve kültür arasındaki ilişki, toplumda değişim etkisine sahiptir.

Teknolojik etmenler: Endüstri ve iletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmeler, yaşamın bütün alanlarını kökten değişime uğratabilir. Yaşam biçimlerinde farklılıklar yaratan teknolojinin temelinde ise bilgi vardır. Dolayısıyla bilgi bu değişimin ilk basamağıdır.

Eğitim etmeni: Sosyalizasyon işlevine sahip olan eğitim-öğretim, toplumdaki değişimin de önemli bir aktörüdür. Toplumsal değerler bağlamında mümkün ideal bireyler yetiştirmek, eğitimsel tavrın amacıdır.

İdeolojik etmenler: İdeoloji insanın dünyaya bakış açısı, davranışlarına yön veren düşünceler bütünüdür. İdeolojiler, toplumların mevcut durum karşısındaki tutumlarını belirler. Tutucu ideolojiler toplumun mevcut durumunun

muhafazasından yanayken, ilerlemeci ideolojiler mevcutla yetinmeyen, yenilik ve gelişme taraftarlığına dayalı ideolojilerdir.

Bireysel Etkinlik

- Bir kitle iletişim aracı olarak televizyon, toplumu etkilemede önemli bir işleve sahiptir. Türkiye'deki ilk özel televizyon kanalı olan "Magic Box Star 1", 1990 yılında yayına başlamış, sonraki yıllarda özel televizyon yayıncılığı artarak kısa zamanda bugünkü duruma ulaşmıştır. Televizyon yayınlarında içeriği belirleyen bir unsur reyting oranları ve buna olarak reklam gelirleridir. Bu bilgileri dikkate alarak televizyon program içeriklerinin Türk toplum yapısı üzerinde yarattığı etkiyi ve değerler olgusunu tartışınız.

Kültürlerarası İletişim

Kültürlerarası iletişim, belli bir kültür birimine ait bireylerin, kendileri dışındaki grupların veya toplumların üyeleriyle kurdukları iletişimidir. Farklı yaşam biçimlerinin bir araya gelmesi, aralarında kültürel farklılıkların bulunduğu sosyal grupların karşılaşmasıdır.

Toplumların benimsedikleri değerler bağlamında doğru-yanlış yargıları ve bu yargılara bağlı olarak davranış kalıpları oluşur. İlişki kurma biçimlerinden eğitim pratiklerine, tüketim alışkanlıklarından yaşam alanlarının düzenlenmesine kadar bütün sosyal yapıp-etmeler bu davranış normları tarafından şekillenir. Bir ilişki pratiği olarak iletişimsel eylem de kültürün bir değeridir ve toplumdan topluma farklılık gösterir.

Marshall McLuhan'ın deyimiyle dünyanın evrensel bir köye dönüştüğü bu çağda farklı toplumların ve grupların birbirleriyle iletişime geçmemesi mümkün değildir. Gerek evrensel ekonomik ve siyasi ilişkiler, gerekse yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı erişebilirlik, kültürlerarası iletişim ağını genişletmektedir. Bu kompleks iletişim ağı kültürlerin birbirine temasını artırırken bir yandan kültürel değerlerin başka toplumlara aktarımını kolaylaştırır, öte yandan kültür farklılıklarından kaynaklanan iletişim sorunlarına zemin hazırlar. Dolayısıyla kültür ve iletişim çalışmaları özellikle bu iletişim çağında büyük önem arz eder.

İletişim ve kültür, insanla neşet eden ve insanı etkileyen iki kavramdır. İletişim ve kültür birbiriyle bağlantılı olgulardır. Kültürlerarası iletişim, insanın kendi kültürel sınırlarını aşarak başka toplumların farklı kültür kodlarıyla karşılaşması, farklı değerlere sahip insanlarla iletişime geçmesi olarak tanımlanabilir. Bireylerin kendi kültürel kodlarıyla şekillenen etkileşim becerileri, kültürlerarası iletişim sürecine de yansır. Dolayısıyla küreselleşmenin bir sonucu olarak toplumların iletişim araçları benzerlik gösterse de yerel unsurlar varlığını koruyacaktır.

Yerellik sadece dil bilimsel farklılıklar demek değildir. Anlama, anlamlandırma ve yorumlama sürecine etki eden unsurların bağlama göre değerlendirilmesini de içerir. Bu durumda yabancı bir dile hâkim olmak, sadece dilsel göstergeleri tanımak

Kültürlerarası iletişim, bireyin kendi kültürel sınırlarını aşarak farklı kültürel değerlere sahip bireylerle karşılaşmasıdır.

Yabancı bir dile hâkim olmak, dilsel göstergeleri tanımanın yanı sıra bu göstergelerin kültürel bağlamlarını da değerlendirebilmektir.

değil aynı zamanda bu göstergelerin sosyal karşılıklarını anlayarak yorumlayabilmektir. Bir dilde kullanılan bir kelime ya da saygı, nezaket ifade eden bir davranış, başka bir kültürde farklı anlamlar içerebilir. Etnisite, cinsiyet, yaş, din gibi unsurlardan kaynaklanan bu farklılıklar yanlış anlaşılmalara neden olur. Kültürlerarası etkileşimde karşılaşılan en büyük sorun, dilsel yeterliliğin dilbilimsel düzeyde kalması, kültürel farklılıkların iletişimin niteliğine etki etmesidir.

Örnek

- Türkiye'de yolda yürürken çocuğumuzun başını okşayan yabancı birini cana yakın, güler yüzlü olarak değerlendirebiliriz. Ancak Amerika'da tanımadığımız bir çocuğa dokunmak hatta onunla konuşmak bile taciz olarak algılanabilir.
- Türkiye'de ikram konusunda ısrarcı olmak, misafire verilen değer göstergesi olarak algılanır. Ancak batıda yemek konusunda ısrar etmek bir değer göstergesi değildir.

Bunun yanı sıra insanın bilişsel durumunu şekillendiren kültürel kabuller ve şartlanmalar, kültürlerarası iletişimi etkileyen unsurlardır. Dünyayı algılamamıza yön veren ve otomatik olarak harekete geçmemizi sağlayan düşünce ve davranış kalıpları, şartlanmalar, deneyimler kültürel aktarımla öğrenilir. Öğrenilen bu tavır, bireyi farklı kültürlerle karşı önyargılı olmaya, insanları belirli kalıplarda değerlendirmeye itiyorsa, iletişimde çatışmalar ve yanlış anlamalar kaçınılmaz olur. Önceden hüküm verme anlamına gelen önyargı, bazen olumlu yaklaşımlar içerse de genelde olumsuz tutumları ve düşünceleri ifade eder.

Örnek

- İslam korkusu anlamına gelen İslamofobi, İslam dinine ve müslümanlara karşı oluşan önyargılı tutumları artırmıştır. Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında batı medyasında İslam, terörizmle ilişkilendirilmiş, müslümanlara karşı nefret içeren toplumsal önyargılar oluşmuştur.

Kültürlerarası iletişimde sorun teşkil eden bir diğer etmen, etnik merkeziliğin kendi kültürünü üstün görme boyutudur. *Başka kültürleri kendi kültürel değerleri çerçevesinde yargılamak anlamına gelen etnik merkezilik, bu yargılamanın kültürel üstünlük kabulüne dayanması nedeniyle iletişimde aksaklıklara yol açar.* Kişinin kendi kültürünü diğer kültürlerle göre üstün görmesi, kültürel farklılıklara karşı saygıyı ve dolayısıyla birlikte yaşama düşüncesini zedeler.

Örnek

- Amerika'da kökenleri köle ticaretine dayanan zenci düşmanlığı hâlâ güncelliğini koruyan bir sorundur. Kitle psikolojisinin bir sonucu olarak, beyazların siyahi ırka karşı üstün olduğu kabulü toplumda derin izler taşır.

DİL, KÜLTÜR VE İLETİŞİM İLİŞKİSİ

Kültürlerarası iletişim, dilde farklılaşmalara ve çeşitlenmelere yol açan etkileşimlere neden olur.

Kültürün taşıyıcısı olan dil, toplumda bulunan semboller sistemlerinin en önemlisidir. Dil ile kültür arasında kuvvetli bir ilişki mevcuttur. *Dil, kültürün yaratılmasını, korunmasını, gelişmesini ve aktarılmasını sağlar. Toplumların yarattığı değerler gelecek kuşaklara dil aracılığı ile aktarılır.* Dolayısıyla dil ve kültür birbirini tamamlayan kavramlardır.

Kültürlerin zaman içinde yaşadığı değişimlere neden olan bütün unsurlar dilde de değişikliklere yol açar. Kültürlerarası iletişimin diller arasında yarattığı etkilenmeler, yeni adlandırmaları ve kavramları gerektiren bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, toplumsal ihtiyaçların çeşitlenmesi gibi toplumsal unsurlar, dili zenginleştirir. Yeryüzünde birbirinden farklı pek çok dilin olması, bir o kadar da ifade ve anlam biçimi ile kültürün varlığının işaretidir, zira kültür, sözün eseri olmakla birlikte her iletişim aracı ile yeniden yaratılır [7].

Toplumun dünyaya bakış açısını ortaya koyan dil ve kültür, onu diğer toplumlardan ayırır. Örneğin, Türkçede kalp ve yürek kelimeleri, İngilizcede heart sözcüğü ile karşılanır. Hâlbuki Türkçede bu iki kelime arasındaki fark yalnızca işaretsel değil aynı zamanda lirik ve edebi bir yön taşımaktadır. Dolayısıyla sadece iki kültür arasındaki dilsel farklılığı değil dünyaya yönelik biçimlerini de ortaya koyar. Toplumsal bağlam, mesajın bağlamını da belirler. Mesela batı ile doğu arasındaki kültürel fark toplumsal bağlamda ortaya çıkar. Batılı toplumlar genellikle dar bağlamlı toplumlar olarak nitelendirilir. *Dar bağlamlı kültürlerin üyeleri, açık ve doğrudan iletişim tarzına sahiptir. Sözlü iletişim baskındır ve mesajda içeriğe vurgu yapılır. Geniş bağlamlı kültürler olarak nitelendirilen doğu toplumlarında ise iletişim dolaylıdır.* İçerikten ziyade vurgu, tonlama, mekân kullanımı gibi sözsüz iletişim öğeleri anlamın tamamlanmasında belirleyici olur. Bu durum batının bireyci yaklaşımından, doğunun ise ortaklaşa ve paylaşımcı davranış kültüründen kaynaklanır. Kültürlerdeki bu bağlam farkı, iletişim biçimlerindeki farklılaşmayı ve toplumsal öncelikleri ortaya koyar.

Kültürlerarası iletişim yeterliği; duyarlılık, uyanıklık ve becerikli olmak üzere üç aşamada gerçekleşir.

Bireysel Etkinlik

- Toplumların çay ve kahve kültürlerini bireysellik ve paylaşımcı yaşam açısından değerlendiriniz.

Farklı kültürel değerlere sahip insanlarla iletişime geçmek, bireyde tedirginlik yaratan bir durumdur. Çünkü iletişimin amacı anlamak ve anlaşılmasıdır. Etkileşimin tarafları arasındaki yabancılik kaygısı, iletişim yeterliliğini olumsuz olarak etkiler, etkinliğini azaltır. Kültürlerin farklı iletişim biçimlerini kullanmalarına ve toplumsal algılama farklılıklarına rağmen, kültürlerarası iletişim ortak bir yaşam düşüncesi ile sağlanır. *Farklı olana saygı duymak, deneyimlerin paylaşılmasına imkân tanımak, kendi gerçeklerinin dışında da gerçeklerin olduğunu kabul etmek, iletişimin etkinliğini artırarak yanlış anlamaları en aza indirger.* Böylece iletişimin yeterliği artırılmış olur.

Kültürlerarası iletişimde yeterliğin geliştirilmesi kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası uyanıklık ve kültürlerarası becerikli olmak üzere üç aşamada gerçekleşir [8].

Kültürlerarası duyarlılık, iletişimin duygusal yönünü ifade eder. Bireyin ön kabullerden kurtularak kültürel farklılıklara saygı duymasını ve açık fikirlilikle yaklaşmasını ifade eder.

Kültürlerarası uyanıklık, iletişim yeterliğinin bilişsel yönüdür. Belirsizliklerin ve yanlış anlaşılmalara etkileşim yoluyla en aza indirgenmesidir. Kendi kültürel davranış örüntülerinin başka bir kültürde nasıl tepki alacağını kestirebilmesini ifade eden kültürel uyanıklığa sahip birey, böylece kültürel farklılıkları anlamaya çalışır.

Kültürlerarası beceriklilik ise iletişimin davranışsal boyutudur. Kültürel ayrımların bilincine varan birey, iletişimin en etkin şekilde sağlanabilmesi için gerekli davranış sergiler.

Özet

•İletişim; bilgi, duygu, beceri ve fikirlerin birtakım kodlar kullanılarak iletilmesidir. İletişim gereksiniminde temel amaç, bireyin duygu, düşünce ve yargılarını karşı tarafa yani hedefe, doğru bir şekilde aktarabilmesidir. Bir iletişim aracı olan dil, toplumsal anlaşmanın sağlandığı bir sistemdir. İnsanlar arasındaki etkileşimin ilk yoludur. Dil, iletişimsel etkileşimin sağlandığı, kişi veya durumlar hakkında kanaat sahibi olmamıza yarayan bir kanaldır.

•“Dil, kullanımlarına bağlı olarak üç farklı boyutta zenginleşir: durumsal, sosyal ve kültürel”. Dilin durumsal boyutu, içeriğin zaman, mekân ve bağlama göre farklılık göstermesidir. Dil kullanımının sosyal boyutu, iletişimde anlatım çeşitliliğini sağlar. Toplumda var olan farklı katmanlar, sınıflar, gruplar farklı ifade biçimleri kullanırlar. Sosyal grupların tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler, grup içi iletişim biçimine de yansır. Bireyin ait olduğu çevre, edindiği meslek, almış olduğu eğitim, kullandığı dilin içeriğini de belirler. Dil kullanımını zenginleştiren bir diğer boyut, kültürel boyuttur. Dilin hem yapısı hem de içeriği, taşıdığı kültür tarafından şekillenir. Dilin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Doğal bir iletişim aracıdır,
- Canlı bir varlıktır,
- Sosyal bir kurumdur,
- Kültür taşıyıcısıdır,
- Düşünce ile etkileşim hâlinindedir,
- Toplumsal uzlaşmayı gerektirir.
- Dilin teknik bakımdan konuşma ve yazma olmak üzere iki yönü bulunur. Konuşma dili, günlük yaşamda kullanılan dildir. Yazı dilinde olduğu gibi belli kurallara tabi değildir. Gündelik hayatın akışında doğal bir süreç olarak ortaya çıkan konuşma dili, gerek dilbilgisi kuralları gerekse kelime çeşitliliği açısından zayıftır. Kişisel, yöresel, bölgesel özelliklere göre farklılık gösterir. Dolayısıyla bir ülkede birden fazla konuşma dili vardır. Dilde ortaya çıkan bu farklılıklara lehçe, şive veya ağız denir. Lehçe yapı ve söz dizimi bakımından bir dilden ayrılan, zaman içinde o dilden farklılaşan ve dile en uzak olan koldur. Lehçeler, zamanla ayrı bir dil olma özelliği kazanabilirler. Şive, lehçeye göre daha az farklılık gösteren ses ve ek değişikliklerine denir. Konuşma farklılıkları olarak tanımlayabileceğimiz şivede ayrım lehçe kadar keskin değildir. Ağız bölgeden bölgeye, şehirden şehre değişen küçük telaffuz farklılıklarıdır. Farklı ağızlara sahip kişiler, aynı yazı dilini kullanırlar. Yazı dili ile konuşma dili arasındaki farklar şunlardır:
  - Bir ülkede pek çok konuşma dili olabilir ancak yazı dili tektir.
  - Konuşma dili doğal bir dildir, yazı dili ise yapaydır.
  - Yazı dili noktalama işaretleri, cümle yapısı gibi belli kurallara tabidir. Konuşma dilindeki ifade biçimleri standart ve kurallı değildir.
  - Konuşmada dilin yanı sıra jest, mimik, tonlama, vurgu gibi unsurlar devreye girer.
  - Yazı dili günlük kullanımda değişiklik göstermez, bu nedenle daha geniş bir alanda kullanılır.
  - Konuşma dili bölgelere, gruplara göre farklılık gösterir ve yaşanan değişimlerin takibi zordur.

Özet (devamı)

- Doğası gereği sosyal bir varlık olan insan, toplumdaki bireylerle sürekli iletişim hâlinindedir. Dilbilim perspektifinden yapılan iletişim çalışmaları, dildeki yapıyı öne çıkaran yapısalcı yaklaşımlar ile dilsel yapıyı ve söylemi bir bütün olarak ele alan postyapısalcı yaklaşımlar etrafında şekillenmiştir.
- Kültür, bir toplumun tarihsel süreçte yaratmış olduğu maddi ve manevi değerlerin toplamıdır. Kültür toplumsal ve tarihsel bir olgudur. Kültür, önceki kuşakların tecrübelerinin ve yaşam pratiklerinin ürünüdür. Bunun yanı sıra mevcut kuşağın pratikleriyle zenginleşir. Böylece süreklilik ve hareket kazanmış olur. Kültür bireyin doğuştan getirdiği, doğum yoluyla geçen kalıtsal bir özelliği değildir. Kültür, değişimlere açık bir olgudur. Teknolojik gelişmeler, iç göçler gibi içten gelen ya da kültürlerarası etkileşimler, savaşlar gibi dıştan gelen etkenlere bağlı olarak değişir. Kısaca özetlersek kültürün özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:
- Toplumsal ve tarihsel bir olgudur,
- İnsanın doğuştan getirdiği kalıtsal bir olgu değildir,
- Devingendir, değişime açıktır,
- Bir kültürde birden çok alt kültür bulunur.
- Yeme-içme, giyinme, barınma gibi günlük yaşamın bütün pratiklerinden sosyal hayatın düzenlenmesine, iş ilişkilerinden resmî ve hukuki pratiklere kadar tüm davranış örüntüleri ve değerler sistemi kültür temelinde şekillenir. Bu anlamda kültür şu işlevlere sahiptir:
- Toplumun değerlerini bir bütün hâline getirir.
- Kültür, sosyal dayanışmaya temel oluşturur. Her birey bir aileye, çevreye, gruba dâhil olmak, kendisini bir yere ait hissetmek ister. Aidiyet duygusu, sosyal ilişkileri ve dolayısıyla toplumun ortak değerlerine uygun davranmayı gerektirir.
- Kültür, toplumun sosyolojik resmidir. Sosyal yaşamın desenini ortaya koyarak bir toplumun diğer toplumlardan ayırt edilmesini sağlar.
- Kültür, sosyal kimliğin oluşmasında en başat faktördür. Bir toplumu yansıtan kimlik tipolojisinin oluşmasını sağlar.
- Toplumsal düzenin kuşaklar boyu aktarılmasına ve toplumun devamlılığına imkân tanır. Bir kültürde değişikliğe neden olan etmenler şunlardır:
- Demografik etmenler
- Kültürel değerler
- Ekonomik etmenler
- Teknolojik etmenler
- Eğitim Etmeni
- İdeolojik etmenler
- Kültürlerarası iletişim, belli bir kültür birimine ait bireylerin, kendileri dışındaki grupların veya toplumların üyeleriyle kurdukları iletişimdir. Farklı yaşam biçimlerinin bir araya gelmesi, aralarında kültürel farklılıkların bulunduğu sosyal grupların karşılaşmasıdır. Kültürün taşıyıcısı olan dil, toplumda bulunan semboller sistemlerinin en önemlisidir. Dil ile kültür arasında kuvvetli bir ilişki mevcuttur. Dil, kültürün yaratılmasını, korunmasını, gelişmesini ve aktarılmasını sağlar. Toplamların yarattığı değerler gelecek kuşaklara dil aracılığı ile aktarılır. Kültürlerarası iletişimde yeterliğin geliştirilmesi kültürlerarası duyarlılık, kültürlerarası uyanıklık ve kültürlerarası beceriklilik olmak üzere üç aşamada gerçekleşir.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Zaman içinde dile yeni sözcükler eklenir, bazı kelimeler ise kullanım değerini kaybeder. Bu durum dilin hangi özelliği ile açıklanır?
  - a) Canlı bir varlık olması
  - b) Sosyal bir kurum olması
  - c) Toplumun üzerinde uzlaşması
  - d) Doğal bir iletişim aracı olması
  - e) Düşünce ile etkileşim halinde olması
2. Konuşma dili ile yazı dili hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi söylenemez?
  - a) Türkiye Türkçesinin yazı dili İstanbul Türkçesidir.
  - b) Bir ülkede tek bir yazı dili varken, birden çok konuşma dili bulunur.
  - c) Yazı dili yapay, konuşma dili doğaldır.
  - d) Konuşma dili ile yazı dili farklılık göstermez.
  - e) Yazı dilinin kullanım alanı geniş, konuşma dilinin ki dardır.
3. Aynı yazı dilinin kullanılmasına rağmen bir dilin bölgeden bölgeye değişiklik gösteren telaffuz farklılıkları hangi kavram ile açıklanır?
  - a) Lehçe
  - b) Şive
  - c) Ağız
  - d) Konuşma dili
  - e) Yazı dili
4. Bir iletinin aynı zaman ve mekânı paylaşan kişiler tarafından farklı algılanabilmesinin nedeni hangi kavramla açıklanır?
  - a) Gösterge
  - b) Dilsel kod
  - c) Konuşma dili
  - d) Simge
  - e) Bağlam
5. Yapısalcılığın temelini oluşturan “Genel Dilbilim Dersleri” adlı eser aşağıdaki düşünürlerden hangisine aittir?
  - a) Barthes
  - b) Saussure
  - c) Derrida
  - d) Foucault
  - e) Wittgenstein

6. Aşağıdakilerden hangisi postyapısalcı dilbilim yaklaşımlarının varsayımlarından biri değildir?
- a) Gösteren ile gösterilen arasındaki ilişki sabittir.
  - b) Yapısalcı anlamda gösteren-gösterilen ilişkisi metnin düz anlamını verir.
  - c) Anlam; yazara, okura, zamana, mekâna göre söylem farklılığı kazanır.
  - d) Bağlama göre ortaya çıkan anlam yan anlamdır.
  - e) Yan anlam, çağrışımsal anlamdır.
7. Aşağıdakilerden hangisi kültür kavramının özelliklerinden biri değildir?
- a) Bir kültürde birden çok alt kültür bulunur.
  - b) Bütün kültürler değişime açıktır.
  - c) Kalıtsal bir olgudur.
  - d) Toplumsal bir olgudur.
  - e) Tarihsel bir olgudur.
8. Kültürel değişim ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- a) Kültürün farklılaşması ve zenginleşmesi bütün sosyal gruplar ve toplumlar için geçerlidir.
  - b) Her toplum aynı hızda ve oranda değişime açıktır.
  - c) İç göç hareketleri kültürel değişime neden olur.
  - d) Dış göç hareketleri kültürel değişim yaratır.
  - e) Bir toplum tutucu ve geleneksel olsa da tarihin seyri içinde kültürel değişim yaşar.
9. Aşağıdakilerden hangisi alt kültüre örnek teşkil etmez?
- a) Göçmenler
  - b) Yörükler
  - c) Türkiye’de yaşayan mülteciler
  - d) Amerika’da ortaya çıkan hippie gençliği
  - e) Amerika’da yaşayan zenciler
10. Kültürlerarası iletişimle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- a) Kültürlerarası iletişim, dilde değişikliğe neden olan bir unsurdur.
  - b) Kültürlerarası iletişim, farklı kültür birimlerine ait kişilerin karşılaşmasıdır.
  - c) Yeni iletişim teknolojileri kültürlerarası etkileşimi artırır.
  - d) Bir davranış farklı kültürde farklı anlamlara gelebilir.
  - e) Etnik merkezcilik farklı kültürlerin iletişimini kolaylaştırır.

Cevap Anahtarı

1.a, 2.d, 3.c, 4.e, 5.b, 6.a, 7.c, 8.b, 9.d, 10.e

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] Bonvillain, N. (2013). Language, culture and communication: The meaning of messages (7. Baskı). NY: Pearson Education
- [2] Hymes, D. (1974). Foundations of Socio-Linguistics. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- [3] Güngör, N. (2011). İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- [4] Dönmezer, S. (1999). Toplumbilim. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- [5] Gökalp, Z. (2014). Türkçülüğün Esasları. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- [6] Doğan, İ. (2002). Sosyoloji. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- [7] Rigel, N. (2005). Kadife Karanlık. İstanbul: Su Yayınevi.
- [8] Kartarı, A. (2014). Kültür, farklılık ve iletişim: Kültürlerarası iletişimin kavramsal dayanakları. İstanbul: İletişim Yayınları.